

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Міжнародного
гуманітарного університету
д.ю.н., професор

Костянтин ГРОМОВЕНКО

«30» серпня 2024 р.



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА

Галузь знань	<u>18 «Виробництво та технології»</u>
Спеціальність	<u>181 «Харчові технології»</u>
Назва освітньої програми	<u>«Ресторанні технології»</u>
Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський) рівень</u>

Одеса - 2024 рік

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу протокол № 1 від 29 серпня 2024 року.

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
професор кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу д.е.н., доцент Каламан Ольга Борисівна	093-501-09-66	kalaman.olga@gmail.com

В.о. завідувача кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу
к.т.н., доцент



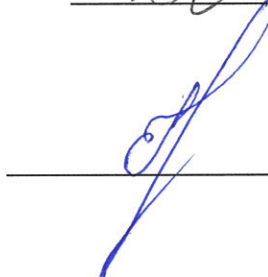
Дмитро ХАРЕНКО

Гарант освітньої програми
к.т.н., доцент



Людмила ТІТОМИР

Узгоджено
Начальник навчального відділу



Лариса РАЙЧЕВА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6 Загальна кількість годин – 180	Галузь знань - 18 «Виробництво та технології»	вибіркова	
	Спеціальність – 181 «Харчові технології»	Рік підготовки:	
		-	
		Семестр	
		-	-
Мова навчання – українська	Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень	Лекції	
		30	10
		Практичні	
		30	10
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота та індивідуальні завдання	
		120	160
		Вид контролю:	
		залік	залік

Дисципліна «Фінанси підприємства» дає комплекс теоретичних і практичних знань щодо змісту, організації та функціонування фінансів підприємств з урахуванням їх організаційно-правових форм та галузевої належності.

Мета вивчення дисципліни - викладення в доступній і зрозумілій формі сутності, функцій і принципів організації фінансів підприємства в ринкових умовах, розгляд проблем формування фінансових ресурсів, основного та оборотного капіталу і цілої низки інших основних питань, що дає змогу сформувати в студентів правильний підхід до організації фінансових відносин на підприємстві в умовах розвинутих ринкових відносин.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: вивчити сутність і форми прояву фінансів підприємства, їхній зв'язок з іншими вартісними категоріями; оперативно використовувати результати економічного аналізу під час розроблення та ухвалення фінансових рішень у сфері формування видатків і доходів підприємств, формування та напрямів використання капіталу підприємств; вивчити методики та технічні прийоми розрахунків усіх фінансових показників, необхідних для складання фінансових планів та бюджетів, а також для організації фінансового контролю за їхнім виконанням; розвинути вміння самостійно працювати із законодавчо-нормативними актами, економічною літературою, використовуючи сучасні комп'ютерні технології, застосовувати отриману інформацію для розроблення фінансових рішень, фінансових планів і бюджетів підприємств.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Фінанси підприємства» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми технічного і технологічного характеру, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у виробничих умовах підприємств харчової промисловості та ресторанного господарства та у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ та методів харчових технологій.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 3. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 5. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Навички здійснення безпечної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 6. Здатність укладати ділову документацію та проводити технологічні та економічні розрахунки.

СК 13. Здатність підвищувати ефективність виробництва, впроваджувати сучасні системи менеджменту.

Навчальна дисципліна «Фінанси підприємства» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (РН), передбачених освітньою програмою:

ПРН 2. Виявляти творчу ініціативу та підвищувати свій професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.

ПРН 3. Уміти застосовувати інформаційні та комунікаційні технології для інформаційного забезпечення професійної діяльності та проведення досліджень прикладного характеру.

ПРН 25. Виявляти творчу ініціативу з питань ринкової трансформації економіки.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

1. Процесу збору фінансово-економічної, статистичної та бухгалтерської інформації.
2. Можливості опрацювання зібраної інформації за допомогою інформаційних технологій та різних фінансово-бухгалтерських програм.
3. Варіантів фінансово-економічного аналізу при вирішенні питань професійної діяльності.
4. Основи нормативно-правової бази економічних показників.
5. Основних типових методик при розрахунку економічних і соціально-значущих показників.
6. Основних показників, що характеризують діяльність господарюючих суб'єктів у ринковій економіці.
7. Видів розрахунків економічних показників.
8. Основних стандартів, які діють для підприємств.
9. Об'єктивних основ складання економічних планів.
10. Основ планування, бізнесу, економіки, економіки, економіки, економіки, економіки, економіки, економіки, економіки, економіки, економіки, економіки.

Уміння:

11. Визначати цінність збору, аналізу та обробки зібраної фінансово-економічної інформації.
12. Аналізувати різноманіття зібраних даних і приводити їх до певного результату для обґрунтування економічного зростання.
13. Оцінювати роль зібраних даних для розрахунку кожного економічного показника.

14. Проводити обґрунтування правильності вибору типової методики під час збирання соціально-економічних показників.

15. Системно підбрати типову методику для розрахунку показників роботи господарюючого суб'єкта.

16. Аналізувати соціально-економічні дані і їхнє використання.

Навички:

17. Статистичного, порівняльно-фінансового аналізу для визначення місця професійної діяльності в економічній парадигмі.

18. Аналізу складних соціально-економічних показників.

19. Складання пояснення та пояснення зміни показників після проведеного збору й аналізу даних.

20. Пропонованих для розрахунків типових методик.

21. Володіння чинною нормативно-правовою базою використовуваною для розрахунків економічних показників.

22. Обґрунтування розрахунків соціально-економічних показників суб'єкта господарювання та господарської діяльності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність фінансів організацій (підприємств)

Фінанси підприємств у загальній системі фінансів, їх сутність та характеристика. Фінансові ресурси підприємств. Функції фінансів підприємств. Фінансові відносини та фінансова діяльність підприємств. Регулювання та організація фінансової діяльності підприємств.

Тема 2. Витрати і доходи організації (підприємства)

Економічна сутність витрати, їх характеристика, структура та класифікація. Планування та аналіз витрат по виробництві. Аналіз показників майнового стану, фінансової стійкості та платоспроможності. Планування собівартості продукції та аналіз її економії. Методи зниження собівартості готової продукції. Оцінка резервів та шляхи зниження витрат на підприємстві.

Тема 3. Прибуток підприємства

Економічна сутність прибутку та його види. Фактори, що формують прибуток. Собівартість продукції. Використання прибутку. Сутність і методи обчислення рентабельності.

Тема 4. Основний та оборотний капітал підприємства

Оборотні активи: сутність, склад і структура. Організація оборотних активів. Методи розрахунку нормативів оборотних активів підприємств. Нормування оборотних активів. Розрахунок нормативу оборотних активів економічним методом. Джерела формування оборотних активів. Необоротні активи: сутність, склад і структура. Відтворення необоротних активів підприємства. Амортизація основних засобів та методи її нарахування. Сутність і склад капітальних вкладень. Ремонт основних засобів та його фінансування. Оцінка стану та використання необоротних активів підприємства.

Тема 5. Фінансове планування в комерційних організаціях

Сутність, об'єкти, цілі та завдання фінансового планування. Основні методи фінансового планування. Види фінансових планів та бюджетів. Порядок їх розробки. Фінансовий контроль на підприємстві.

Тема 6. Оцінка фінансового стану організації

Сутність, мета та завдання оцінки фінансового стану підприємства. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Напрями та система показників оцінки фінансового стану підприємства.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Сутність фінансів організацій (підприємств)	30	5	5	20	30	2	2	26
Тема 2. Витрати і доходи організації (підприємства)	30	5	5	20	30	2	2	26
Тема 3. Прибуток підприємства	30	5	5	20	30	1	1	28
Тема 4. Основний та оборотний капітал підприємства	30	5	5	20	30	1	1	28
Тема 5. Фінансове планування в комерційних	30	5	5	20	30	2	2	26

організаціях								
Тема 6. Оцінка фінансового стану організації	30	5	5	20	30	2	2	26
Усього годин	180	30	30	120	180	10	10	160
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК								

5. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Сутність фінансів організацій (підприємств) 1.1. Функції фінансів. Принципи організації фінансів 1.2. Фінансові ресурси підприємства 1.3. Грошові фонди та резерви організації (підприємства)	5	2
2	Тема 2. Витрати і доходи організації (підприємства) 2.1. Класифікація доходів і витрат організації 2.2. Планування витрат 2.3. Планування собівартості та виручки від реалізації продукції (обсягу продажів)	5	2
3	Тема 3. Прибуток підприємства 3.1. Економічний зміст, види прибутку, планування прибутку 3.2. Розподіл і використання прибутку підприємства 3.3. Показники рентабельності 3.4. Взаємозв'язок виручки, витрат і прибутку від реалізації продукції (аналіз беззбитковості)	5	1
4	Тема 4. Основний та оборотний капітал підприємства 4.1. Економічний зміст оборотних коштів підприємства та джерела їх фінансування 4.2. Виробничий і фінансовий цикл 4.3. Економічний зміст і джерела фінансування основного капіталу 4.4. Амортизація та її роль у відтворювальному процесі	5	1
5	Тема 5. Фінансове планування в комерційних організаціях 5.1. Зміст і цілі фінансового планування 5.2. Види фінансового планування 5.3. Методи фінансового планування 5.4. Система фінансових планів (бюджетів)	5	2
6	Тема 6. Оцінка фінансового стану організації 6.1. Аналіз платоспроможності та фінансової стійкості організації 6.2. Аналіз кредитоспроможності та ліквідності балансу організації 6.3. Оцінка потенційного банкрутства організації	5	2
	Всього	30	10

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Фінанси підприємства» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді презентацій, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Сутність фінансів організацій (підприємств) Реферат 1. Сутність і роль фінансів у діяльності організації. 2. Сутність фінансових відносин, їх види, принципи організації. 3. Поняття фінансової служби, її мета та завдання. 4. Фінансова політика та фінансовий механізм підприємства. 5. Джерела формування та структура фінансових ресурсів підприємств. 6. Способи мобілізації підприємствами фінансових ресурсів на фінансовому ринку. 7. Грошові фонди та резерви підприємств. 8. Фінансові зобов'язання підприємств. 9. Особливості фінансів організацій різних організаційно-правових форм. 10. Джерела фінансових ресурсів установ та організацій, що здійснюють некомерційну діяльність.	20	26
2	Тема 2. Витрати і доходи організації (підприємства) Реферат 1. Класифікація доходів організації. 2. Витрати організації, їх структура та класифікація. 3. Методи планування витрат на виробництво та реалізацію продукції. 4. Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг), її склад і структура. 5. Фактори, що впливають на грошову виручку підприємств.	20	26
3	Тема 3. Прибуток підприємства Реферат 1. Сутність і функції прибутку. 2. Економічний і бухгалтерський прибуток. 3. Склад прибутку підприємства, методи його планування. 4. CVP-аналіз. 5. Розподіл і використання прибутку на підприємстві. 6. Вплив податків на формування чистого прибутку. 7. Рентабельність як відносний показник прибутковості. 8. Види рентабельності та порядок їх розрахунку. 9. Фактори, що впливають на рівень рентабельності.	20	28
4	Тема 4. Основний та оборотний капітал підприємства Реферат 1. Економічний зміст та основи організації оборотного капіталу. 2. Джерела формування оборотного капіталу. 3. Визначення потреби підприємства в оборотному капіталі. 4. Показники ефективності використання оборотного капіталу. 5. Виробничий цикл. 6. Фінансовий цикл. 7. Власні та залучені джерела фінансування основного капіталу. 8. Сутність амортизації. 9. Способи нарахування амортизації. 10. Амортизаційна політика підприємства.	20	28
5	Тема 5. Фінансове планування в комерційних організаціях Реферат 1. Фінансові служби підприємства.	20	26

	2. Сутність фінансового планування на підприємстві. 3. Бізнес-план: мета розроблення, види. 4. Поточне фінансове планування. 5. Оперативне фінансове планування. 6. Стратегічне фінансове планування. 7. Методи, що застосовуються в практиці фінансового планування. 8. Складові частини бюджетування як управлінської технології. 9. Класифікація основних видів бюджетів, що розробляються на підприємстві в процесі фінансового планування. 10. Етапи розроблення фінансових бюджетів організацій (підприємств). 11. Формування зведеного бюджету підприємства.		
6	Тема 6. Оцінка фінансового стану організації Реферат 1. Економічна сутність фінансової стійкості. 2. Типи ситуацій за ступенем фінансової стійкості підприємства. 3. Кількісні характеристики фінансової стійкості. 4. Технічна сторона аналізу ліквідності балансу. 5. Визначення ліквідності за допомогою фінансових коефіцієнтів. 6. Аналіз формування прибутку, факторний аналіз. 7. Система показників рентабельності. 8. Практика визначення ознак банкрутства підприємств.	20	26
	Всього	120	160

7. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни «Фінанси підприємства» передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
	Для заліку
поточний контроль, який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання самостійної роботи, індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача тощо.	100%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік
-------------------------------------	---

8. ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРДВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

(поточний контроль, підсумковий контроль, загальний результат оцінювання)

ЗАЛІК

Поточний контроль			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на практичних заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	60
Виконання завдань для самостійного опрацювання			

1.2. Індивідуальне тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	20
Виконання індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача			
1.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять, наукових конференцій та круглих столів.	20
Разом балів за поточний контроль			100
Загальний результат оцінювання			100

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

Поточний контроль знань здобувачів освіти при формі контролю **залік** (максимум 100 балів) оцінюється за шкалою («2», «3», «4», «5»), з обов'язковим переведенням балів за кожний вид роботи таким чином:

- за підготовку до аудиторних занять (максимум 60 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості практичних (лабораторних) занять, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 12;
- за виконання завдань для самостійного опрацювання (тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою) (максимум 20 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості програмного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення, для переведу зазначених балів середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 4;
- за інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовку наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо (максимум 20- балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості інших видів індивідуальних завдань, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 4.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

- «2»- виставляється за неправильну відповідь (письмову роботу), яка не відповідає змісту теми та свідчить про нерозуміння її основних положень;
- «3» -виставляється за відповідь (письмову роботу), яка відповідає змісту теми, але є неповною і неточною у визначенні понять, свідчить про неповне розуміння основних положень навчального матеріалу, свідчить про те, що знання здобувача мають фрагментарний, поверховий характер;
- «4» - оцінюється правильна і обґрунтована відповідь (письмова робота), з якої видно, що здобувач знає й розуміє теоретичний матеріал в обсязі навчальної теми, володіє необхідними навичками, не допускає суттєвих помилок.
- «5» - оцінюється повна, правильна, ґрунтовна відповідь (письмова робота) на запитання теми, що передбачає логічність і послідовність викладу матеріалу, володіння термінологією, показує вміння повно й глибоко використовувати теоретичні знання в практичній площині.

9. КРИТЕРІЇ ЗАГАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ (для заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі

здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Здобувач володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» Fx – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ ЗАГАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗА РІЗНИМИ ШКАЛАМИ

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	Fx	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F		

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Конспект лекцій з дисципліни «Фінанси підприємства» для студентів, які навчаються за спеціальністю 181 «Харчові технології» освітньої програми «Ресторанні технології» СВО «Бакалавр» денної та заочної форм навчання / О. Б. Каламан. Одеса: МГУ, 2024. 62 с.

2. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Фінанси підприємства» для студентів, які навчаються за спеціальністю 181 «Харчові технології» освітньої програми «Ресторанні технології» СВО «Бакалавр» денної та заочної форм навчання / О. Б. Каламан. Одеса: МГУ, 2024. 30 с.

3. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Фінанси підприємства» для студентів, які навчаються за спеціальністю 181 «Харчові технології» освітньої програми «Ресторанні технології» СВО «Бакалавр» денної та заочної форм навчання / О. Б. Каламан. Одеса: МГУ, 2024. 18 с.

4. Бедринець М.Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.

5. Венгер В.В. Фінанси: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 432 с.

6. Даниленко А.І. Фінансові ризики: їх сутність та оцінювання на підприємствах України. Фінанси України. 2020. № 3. С. 7-22.

7. Захарченко П.В., Гриценко М.П. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Мелітополь : Видав. буд. Мелітопол. міськ. друкарні, 2018. 224 с.

8. Захарченко П.В., Костенко Г.П. Методи та моделі фінансового прогнозування: посібник. Мелітополь : Видав. буд. Мелітопол. міськ. друкарні, 2018. 224 с.

9. Ловінська Л.Г. Деякі аспекти звітності компаній про сталий розвиток. Фінанси України. 2020. № 3. С. 23-42.

10. Любенко Н.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 262 с.

11. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 504 с.

12. Соколовська А.М. Податкова політика в Україні у 2014–2019 рр.: формування, реалізація, оцінка наслідків. Фінанси України. 2020. № 7. С. 7-30.

13. Тюріна Н.М., Карвацка Н.С. Управління фінансовою санацією підприємства: підручник. Львів : Новий Світ - 200, 2018. 396 с.

14. Фінанси підприємств: навч. посіб. / за ред. Г.Я. Аніловської, І.Б. Висоцької. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

Допоміжна

15. Bondarenko S., Liganenko I., Kalaman O., Niekrasova L. Comparison of methods for determining the competitiveness of enterprises to determine market strategy. International Journal of Civil Engineering and Technology (IJCET). 2018, Vol. 9, Issue 1. P. 890-898. https://www.academia.edu/38189471/IJCIET_09_13_089.pdf

16. Bondarenko S., Shlafman N., Kuprina N., Kalaman O., Moravska O., Tsurkan N. Planning, Accounting and Control as Risk Management Tools for Small Business Investment Projects. Emerging Science Journal. Vol. 5, no. 5. P. 650 – 666. DOI:10.28991/esj-2021-01302

17. Kalaman O. B., Purtskhvanidze O. V., Levchuk Y. S. Methodology formation of enterprise financial strategy basis on existing models analysis. Економіка харчової промисловості. 2020. № 3, Т. 12. С. 33-41.

18. Kalaman O., Mandrykin D. Application of modern theories to comprehend the concepts of the knowledge economy and National Innovation System. Knowledge management: seven effective examples of applying knowledge: Scientific monograph. Scientific Editor Walery Okulicz-Kozaryn. Poznan: Wydawnictwo Naukowe Akademii Nauk Stosowanych im. Ksiecia Mieszka I w Poznaniu. 2022. pp. 9-47.

19. Kalaman O., Okulicz-Kozaryn W., Purtskhvanidze O. Risk as a specific component of strategic enterprises management in the agrarian sector in the current conditions of Ukraine development. Економіка харчової промисловості. 2019. № 2, Т. 11. С. 54 – 61.

20. Kalaman O., Savenko I., Dolynska O. Conceptual positions of enterprise strategy functioning. Економіка харчової промисловості. 2019. №3, Т.11. С.50-58.

21. Kalaman O., Stupnytska T., Melnyk Y., Doicheva K. Management of enterprise development strategies formation: analysis and synthesis methods. Estudios de Economia Aplicada. 2021. Vol. 38, no. 4, Vol. 38 No. 4 (2020): Special Issue: The Recent Economic Trends and their Impact on Marketing. DOI: <http://dx.doi.org/10.25115/eea.v38i4.3988>.

22. Kalaman O., Volodina O., Mandrikin D. Innovation development strategy formation of the modern enterprise. Економіка харчової промисловості. 2018. № 2, Т. 10. С. 75 – 82.

23. Lemish, K., Nestorenko, T., Tokarenko, O. (2021). Interaction of Business and Education in Hospitality, Restaurant, and Catering Business in Ukraine. Journal of Modern Economic Research, 3(4), 5-20. URL: <https://cutt.ly/nKeRkJh>.

24. Nestorenko, T., Ostenda, A., Kravchyk, Yu., Nestorenko, O. (2022). Entrepreneurship and universities: a place of academic business incubators. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, 7(1), 63–71. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-1-7>.

25. Nestorenko, T., Tokarenko, O., Kolmakova, O. (2021). Entrepreneurship in Eastern Ukraine: development in the context of armed conflict and the Covid-19 pandemic. *International Relations 2021: Current issues of world economy and politics. Proceedings of scientific works from the 22nd International Scientific Conference 2nd – 3rd December 2021*, 510-517. URL: <https://cutt.ly/DHUw2WV>.

26. Stupnytska T., Kalaman O., Markova T. Ensuring of the enterprise operation efficacy: management aspect. *Periodicals of Engineering and Natural Sciences*. 2019, Vol. 7, no. 2. P. 534-545. DOI: <http://dx.doi.org/10.21533/pen.v7i2.567>

27. Zybareva O., Verbivska L., Lopashchuk I., Kalaman O., Derkach T., Smentyna N. Strategically-Oriented Enterprise Management through Information Systems. *International Journal of Recent Technology and Engineering*. 2019, Vol. 8, No. 2. P. 3014-3017. DOI:10.35940/ijrteB2900.078219

28. Актуальні проблеми прогнозування розвитку соціально-економічних систем : монографія / за ред. О.І. Черняка, П.В. Захарченка. Мелітополь : Видав. б. ММД, 2019. 456 с.

29. Аранчій В.І., Чумак В.Д., Бражник Л.В. Фінанси підприємств : навч. посіб. Полтава: РВ ПДАА, 2018. 350 с.

30. Грушко В.І., Наконечна О.С., Чумаченко О.Г. Національні фінанси: підручник. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.

31. Гуменюк В.В., Костенко Г.П., Запукхляк І. Б. Фінансовий потенціал курортно-рекреаційних територій Причорномор'я. *Фінанси України*. 2023. № 9. С. 118-128.

32. Зянько В.В., Фурик В.Г., Вальдшмідт І.М. Фінанси підприємств : навч. посіб. Ч. 1. Вінниця : ВНТУ, 2016. 126 с. 21. Іваницька О.М., Кошук Т.В. Управління фіскальними ризиками в умовах пандемії COVID-19. *Фінанси України*. 2020. № 7. С. 47-61.

33. Костенко Г., Глазова Я. Застосування інструментарію прогнозування фінансових показників розвитку діяльності підприємств логістичної сфери. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 1(69), 2023. 94–100.

34. Костенко Г.П. Застосування фінансового контролінгу в управлінні розвитком підприємств курортно-рекреаційної сфери. *Актуальні проблеми прогнозування економіки України : монографія / за ред. О.І. Черняка, П.В. Захарченка. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні*, 2019. С. 410-419.

35. Костенко Г.П. Концептуальні засади фінансового контролінгу на підприємствах курортно-рекреаційної сфери. *Ефективна економіка*. 2018. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6540>.

36. Костенко Г.П. Необхідність фінансового контролінгу як системи ефективного управління підприємств курортно-рекреаційної сфери. *Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності : теоретичні, практичні та освітні аспекти : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 30-31 берез. 2017 р. Дніпро : НМАУ*, 2017. С. 473 – 476.

37. Кремень О.І., Кремень В.М. Фінанси: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 416 с. 26. Кудряшов В.П. Застосування фіскальних правил у бюджетному плануванні. *Фінанси України*. 2020. № 6. С. 56-74.

Інформаційні ресурси

1. Всесвітній економічний форум. URL: <http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/index.htm>
2. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua>
3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua
4. Офіційний веб-портал Верховної Ради України URL: <http://www.rada.gov.ua/>
5. The World Factbook ЦРУ США (англ.) URL: <http://www.cia.gov>
6. World Tourism Organization UNWTO URL: <http://www2.unwto.org>